



Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

**SPORT za PRAVILA - Dijeljenje
pozitivnih
vrijednosti kroz poboljšanje uloge
sudije**

623055-EPP-1-2020-1-IT-SPO-SCP

**IO 1- Postani sudija! Trening
program za škole**



Indeks

| | |
|---|----|
| ■ Uvod | 3 |
| ■ Lojalnost (FIT) | 8 |
| ■ Svijest o postojanju pravila (FFBB) | 11 |
| ■ Poštivanje uloge sudije (OCBH) | 21 |
| ■ Ljubaznost i komunikacija (CVF)..... | 25 |
| ■ Predanost (TVF) | 28 |
| ■ Prihvatanje greške (FIPAV)..... | 32 |
| ■ Razumijevanje (BMYS) | 35 |
| ■ Reference | 38 |

Uvod

OPŠTA DEFINICIJA I ULOGA:

Prije svega, moramo definisati šta je sudija.

Sudija ili tačnije sportski zvaničnik je prema IFSO definiciji: "Sportski zvaničnik" označava: sportskog sudiju, sportskog arbitra ili bilo koje drugo lice zaduženo za nadzor nad poštivanjem pravila tokom sportskih certifikovanih takmičenja. Ako želite da se bavite sportom, morate prihvatići da postoje pravila. U suprotnom, kao u saobraćaju, imat ćete mnogo nesporazuma, sukoba pa čak i nezgoda. U svim sportovima je potrebna uloga sudije ili zvaničnika, da daje smjernice za igru imajući na umu pravila, kako bi se svaki učesnik mogao zabaviti u sportu! Ponekad nam se kaže da je ultimate jedini sport kojem nije potreban sudija, ali ako bolje pogledamo (npr. u sportu kao što je tenis), pošto je svaki igrač zadužen za suđenje, možemo reći da su svi igrači i sportski zvaničnici. Uloga arbitra i sudija je suštinska u sportskom ekosistemu; oni su uvijek muškarci i žene u pozadini bez kojih se takmičenja ne bi mogla održati. Sada možemo reći da: NEMA SUDIJE – NEMA IGRE!

DEFINICIJA I ULOGA DETALJNO:

Postoji mnogo riječi i imena kojima se može definisati sportski zvaničnik. Najpoznatiji su sudija i sportski sudija, ali tu su i sudije, komesari, linijski sudija, arbitar itd.

Svaki sport koristi drugačiji vokabular, ali uloga sportskog zvaničnika je da dovede takmičenje ili utakmicu do kraja, provodeći pravila igre na nepristrasan način.

Štaviše, od Olimpijskih igara 1972. godine, sudija je položio zakletvu u ime svih sudija i sportskih zvaničnika. Službena zakletva: U ime svih sudija i zvaničnika, obećavam da ćemo na ovim Olimpijskim igrama suditi potpuno nepristrasno, poštujući i pridržavajući se pravila koja ih regulišu, u pravom sportskom duhu. Najveći dio (više od 95%) sportskih zvaničnika služi na dobrovoljnoj osnovi ili prima samo nadoknadu za vlastite troškove njihovih usluga ili vrlo mali iznos novca. Ipak, oni su ti koji vode gotovo sva takmičenja, od osnovnih do elitnih nastupa, tokom cijele godine. Najveći dio sportskih zvaničnika služi na dobrovoljnoj osnovi ili primaju samo nominalnu naknadu za svoje usluge.

Također je važno napomenuti da se ulaganja sudija u svim utakmicama i takmičenjima često potcjenjuju ili čak kritikuju. Međutim, čini se da je razvoj ove funkcije u našem društvu od suštinskog značaja za nastavak razvoja suđenja, a samim tim i sporta na svim nivoima. U

Pored osnovne tehničke obuke, sudije razvijaju važne vještine kao što su komunikacija, timski rad, upravljanje konfliktima i kontinuirano usavršavanje. Zvaničnici moraju biti certificirani od strane zvanične sportske organizacije, to može biti kao pripravnik, državni zvaničnik ili međunarodni zvaničnik.

Stoga je zajednički cilj svih sudija omogućiti takmičarima da igraju u sportskom duhu kroz nepristrasnu primjenu pravila/zakona i etike.

Da bi postigli ovaj glavni cilj, sportski zvaničnici moraju obavljati zadatke u sljedećim ključnim ulogama: RAZVOJ OSOBNIH VJEŠTINA: Procijeniti i razviti vlastiti učinak kao sportski funkcioner.

ODNOSI: Uspostaviti i održavati efikasne odnose sa drugim sportskim zvaničnicima, takmičarima i ostalima uključenim u takmičenje.

TAKMIČENJE: Upravljati takmičenjem u skladu sa pravilima/zakonima i etikom sporta.

INFORMACIJE: Upravljajte informacijama u skladu sa ulogom zvaničnika

DA POSTANETE SUDIJA!

Za najmlađe, postati sudija je prava avantura učenja. Nije dovoljno naučiti pravila i htjeti ih primjeniti, to je prije svega preuzimanje odgovornosti koju se malo ko usuđuje preuzeti.

Postati sudija u mladosti znači s odgovornošću se predati igri. To također znači poštovanje i uvažavanje svakog takmičara, uz potpuno poznavanje pravila. To znači biti nepristrasan primjenom pravičnih, objektivnih odluka zasnovanih na činjenicama, a ne na vanjskim utjecajima. To također znači, kroz složeno zaključivanje, biti u stanju odlučiti kako biste donijeli pravu odluku u nekoliko desetinki sekunde. I konačno, možete voditi igru tako što ćete takmičare držati u okviru pravila.

Na kraju, biti sudija nudi mogućnost sticanja osobnih vještina, poboljšanja akademске i građanske pozadine i proživljavanja sjajnih iskustava.

Škola također pruža mogućnost da se umnože prakse, a samim tim i da se uče nove stvari u različitim sportovima.

Za sve je mlade veoma važno da u svom sportskom angažmanu mogu učestvovati uz zabavu.

ZAJEDNIČKE VRIJEDNOSTI:

Obuka arbitra i sudija je poluga za učenje vrijednosti zajedničkog života. Duh pravila kojem pristupaju najmlađi omogućava im da pitanja građanstva, tolerancije i poštovanja stave u srce grada.

1. Odanost

Vrlo striktna definicija odanosti je vjernost koja se manifestuje ponašanjem prema preuzetim obavezama u pogledu poštovanja pravila časti i poštenja.

Odanost sportskog zvaničnika prati fer-plej. Fer-plej/poštena igra je skup standarda koje diktira kodeks ponašanja koji na prvom mjestu dodaje poštovanje prema sebi, drugima i pravilima.

Sudija ima pravila koja treba poštovati ako želi da bude poštovan/a, gdje su greške dio njegovog učenja i njegovog/njenog svakodnevnog života, gdje je odanost neosporna polazna tačka.

U svim sportovima, amaterskim ili ne, postoji nekoliko kategorija ljudi: treneri, sportski funkcioneri, sportisti... Sudije, namjerno postavljene u sredinu terena, garant su etike i fer-pleja. Oni su odani i isključivo na usluzi igri.

2. Svijest o postojanju pravila

Postepeno smo usvajali zakone kako bismo svima omogućili život u društvu. Mogli smo samo ponašati u skladu sa svojim interesom, gdje bi prevladao zakon najjačih, a na štetu najslabijih.

Stoga su usvojena pravila, zakoni, običaji, moralna pravila ili pravila života u društvu, ne da bi ograničili ljudske živote, već, naprotiv, da bi omogućili svim pojedincima da žive i da se zajedno razvijaju u društvu. Ovo također pomaže da se izbjegnu sebični stavovi u kojima bi svi djelovali bez brige o posljedicama koje bi njihovo ponašanje moglo imati na druge.

3. Poštivanje uloge sudije

Poštovanje je osjećaj koji nas navodi da nekome posvetimo pažnju zbog vrijednosti koju u njima prepoznajemo. Širom svijeta, uloga sportskog zvaničnika ima neospornu simboličku vrijednost. Bilo da se radi o školama, na ekranima ili u sportskim klubovima, uniforma je element identifikacije i razlikovanja. Sudija se odmah prepoznaće po njegovoj/njenoj uniformi, što direktno obavještava takmičare ko je odgovoran za primjenu pravila i igru.

Poštovanje uloge sudije je usko povezano sa poštovanjem svih ostalih na terenu za igru. Na kraju, poštovanje uloge sudija znači poštovanje same igre.

Za razliku od drugih aktera u sportu koji su vođeni ciljem pobjede, sudije su vođene ciljem održavanja reda, pravičnosti i pravde. Njihova uloga omogućava svakoj osobi da se sportski izrazi na terenu u duhu odanosti.

Stoga je poštovanje uloge sudija uvijek usko povezano sa još jednom univerzalnom sportskom vrijednošću, a to je fer-plej.

4. Komunikacija

Opšte značenje komunikacije uključuje ljudе koji međusobno komuniciraju kako bi prenijeli informacije. Dakle, njena uloga je veoma neophodna u sportu zbog njenog moćnog načina definisanja načina razmišljanja ljudi i efikasnog povećanja njihovog samopouzdanja. Zapravo, postoje mnogi oblici komunikacije kao što su verbalna/neverbalna komunikacija, govor tijela, maniri ponašanja i drugi međuljudski signali. Međutim, neformalne komunikacijske prakse među igračima poput jednostavne geste, palca gore, pljeskanja, rukovanja ili čak tapšanja po leđima mogu poboljšati razvoj nečijeg samopoštovanja, jer takve geste odražavaju međusobno razumijevanje i poštovanje. Također, odgovarajuća naknada od saigrača u kombinaciji sa timskim radom povećava i samopouzdanje i efikasnu interakciju, što takođe stvara čvršću vezu između njih.

5. Predanost

Predanost sportskog funkcionera je prije svega građansko opredjeljenje, on/ona sebe stavlja u službu igre. Svojim djelovanjem, on/ona dozvoljava da se takmičenje održi u najboljim mogućim uslovima i uz poštovanje pravila do kraja. Bavljenje suđenjem je način uživanja živeći svoju strast na drugaćiji način. Zadovoljstvo je glavna pokretačka snaga suđenja. Pomaže da se razvije povjerenje (u sebe i prema sebi) kroz donošenje odluka i umjetnost posredovanja kako bi se održala mirna klima. Sudija preuzima odgovornost da ne utiče na tok igre i mora biti veoma koncentrisan kako ne bi izgubio konac. Konačno, sudija je potpuno posvećen kontroli svojih emocija kako bi donio ispravnu odluku u bilo kojem trenutku utakmice. Sportski zvaničnik je akter igre bez kojeg ništa nije moguće, a njegova/njena posvećenost ga/je čini građanskim akterom „zajedničkog života“.



6. Prihvatanje greške

Sportski zvaničnik igra ključnu ulogu u osiguravanju da se takmičenje ili utakmica odvija u skladu s pravilima. U svim kategorijama i starosnim grupama, intervencije sudije su jedine koje utiču na rezultat, osim izvođenja sporta. Stoga je bitno razumjeti i učiniti da ljudi razumiju da su greške jednakо ljudske od strane sportskih službenika kao i od ostalih aktera sporta (trenera, igrača, itd.). Igrač uči ispravljujući svoje greške, tako je isto i sa mlađim sudijom. Kada je sudija iskusniji od takmičara, on ili ona ima i edukativnu ulogu baš kao i trener. Neophodno je komunicirati sa mlađim igračima i prenositi im temeljne vrijednosti sporta kojim se bave. Konkretno, sudija može pružiti brižnu, ali čvrstu podršku kroz greške koje prave na terenu.

7. Predrasude / Razumijevanje

Sportski zvaničnik može biti kritikovan, vrijedan i fizički zlostavljan, bilo od strane takmičara, službenika (trenera, predsjednika,...) ili gledalaca. Ovi ljudi ne shvataju da destabilizacijom sudije takmičenje ili utakmicu dovode u opasnost. Vrijeđanje sudije je zabranjeno svim kodeksima i pravilima igre. Poštovanje bi trebalo biti glavno pravilo koje svi primenjuju, u svim sportovima. Nažalost, moramo biti svjesni da je sudijsko mjesto najkomplikovanije mjesto na terenu. On/ona je jedina osoba o kojoj se priča samo zbog njegovih/njenih grešaka. Greške koje su ljudske na isti način kao i greške takmičara. Uvrede i prijetnje mogu imati ozbiljne posljedice po mentalno zdravlje, a fizičko nasilje uvijek ostavlja psihičke i fizičke ožiljke. Francuska je jedina zemlja u kojoj je sudija po zakonu priznat da ima zadatak javne službe poput policajca ili vatrogasca. Predrasude mogu biti brojne i uvijek se moraju sankcionisati, ali samo obrazovanje ostaje ključ za uspostavljanje poštovanja.



1.

ODANOST

"Odanost i komunikacija se uvijek nagrađuju u sportu"

Cheech Marin

Bilo koja vrsta sportske aktivnosti u našem svakodnevnom životu je prilično važna i korisna za održavanje zdravog načina života, a čak i više za djecu. Međutim, postoje neke posebne karakteristike u sportu koje treba uzeti u obzir prije ulaska u tim. Osnovno načelo sportskog tima je odanost. Prema Tzetzis & Tachis (2013), odanost se opisuje kao snažan osjećaj predanosti i podrške koji se opire promjenama i ostaje vjeran svojim ciljevima. Tačnije, odan tim može zadržati fokus i strast kako bi lakše postigao svoje ciljeve. U suprotnom, timovi koji nisu odani, prepoznaju se kao dezorientisani prema svojim ciljevima, nefunkcionišući, loše raspoloženi i općenito neorganizovani.

Yenther (2010) je također istakao da je *"biti odan timu vrsta pristrasnosti, ona koja raste iz privrženosti. Dobro je formirati privrženosti. Formiranje privrženosti prema drugim ljudima, institucijama, zajednicama, životinjama, mnogim drugim stvarima izvučenim iz različitih kategorija [...] Pokazuje zdrav duh i sposobnost da se razvije moralni, hvale vrijedan karakter. To omogućava društvu. To omogućava saradnju, zajednicu i komunikaciju"*.

Zapravo, odanost u sportu suigrače drži bliskima, zbog svoje moćne dinamike koja smanjuje negativna i agresivna ponašanja. U istom kontekstu, članak US Sports Camps (2021) je predložio 7 načina da se odanost razvije u timskim sportovima i oni su predstavljeni kao takvi:

1. Ljubav i odanost idu ruku pod ruku,
2. Definišite svoju svrhu,
3. Odanost stvara hrabrost,
4. Odanost ujedinjena s integritetom,
5. Odanost i jezik,
6. Oprostite,
7. Odanost je način života.

Samim tim, timski rad i odanost se spajaju kao temeljne vrijednosti u sportu, za uspješnu saradnju koja rezultira brojnim dostignućima.

Član 6. Osnovnih principa Olimpijske povelje, statuta međunarodnog sportskog sistema, glasi:
„Sportski klubovi i savezi su subjekti sistema sporta i moraju



ostvarivati svoje aktivnosti sa sportskom odanošću, poštujući sportski stil, kao i čuvajući popularnu, obrazovnu, društvenu i kulturnu funkciju sporta”.

Koncept fer-pleja odražava Kodeks sportske etike koji su 1992. godine na Rodosu izradili evropski ministri sporta. Uključeni koncepti prevazilaze jednostavno poštovanje pravila sporta i predstavljaju način razmišljanja u svijetu sporta. Sportski etički kodeks uključuje borbu protiv varanja, poštivanja pravila, borbu protiv dopinga, fizičkog i psihičkog nasilja nad sportistima.

Odanost je jedan od osnovnih principa svih sportova, a prije svega odnosa među ljudima. Odanost, kao poštovanje pravila, je fundamentalna za odnos između više subjekata, za lični rast koji je namijenjen poboljšanju budućih ponašanja. Odanost je osjećaj odgovornosti, solidarnosti, to je vrijednost koja može izgledati apstraktno ili teško za usvojiti u nekim situacijama, ali je to vrijednost koja nam vraća poštovanje prema sebi i drugima.

Riječ tenis sažima beskonačno značenja i nepreglednost vrijednosti: zabava, takmičarski duh, nadmetanje i odmjeravanje sa samim sobom i sa drugima, solidarnost i priateljstvo, ali prije svega kontejner moralnih vrijednosti i etičkih principa. Tenis prenosi važnost poštovanja pravila, plemenitost fer-pleja i veliko zadovoljstvo zdravog takmičenja.

Vježbe

- **Primjeri odanosti sudije.**

Primjeri koje navodimo imaju za cilj osvijestiti mlade ljude o tome šta znači biti sudija i kako je korist vrijednosti odanosti neophodna u svim oblastima života i sporta kako bi se steklo poštovanje drugih ljudi.

Prvi primjer ima za cilj da sa stanovišta sudije i igrača ocijeni jednu od najčešćih pojava na terenu, kada sudija ustane iz stolice da provjeri oznaku nakon što je izveo loptu.

Govoreći da je lopta izvan terena, sudija sa stolice je prekinuo igru, nakon što je shvatio da je lopta možda dobra, sišao je sa stolice i provjerio oznaku, ispravljajući tako svoj netačan poziv ne tražeći druga moguća rješenja i samo ispravljajući svoj poziv bez pokušava da zadrži svoju poziciju uprkos grešci. Sudija se, shvativši grešku, ispravio i ponovio poen.

Ovaj primjer, koji se često javlja na teniskom terenu, pokazuje nam kako čovjek uvijek mora koristiti vrijednost odanosti, jer se u svim područjima života odani ljudi ljudi najviše poštuju.

Odnos između igrača i sudije, između sudija i između sudije i menadžmenta turnira uvijek mora biti zasnovan na principu sportske odanosti.

Predstavite ovaj primjer sa karikaturom sudije koji prvo govori da je lopta izvan terena, a zatim silazi da provjeri da li je donesena odluka ispravna.

Još jedan praktičan primjer je sudijska primjena kodeksa ponašanja. Klasičan primjer je kada igrač u naletu bijesa izbací loptu van terena, čime se krši kodeks ponašanja, a sudija koji primjenjuje kršenje kodeksa za zloupotrebu lopte pomaže u sprovođenju pravila, uvijek imajući na umu da mora biti koliko god je moguće autoritativan, a ne autoritaran, zaslužujući poštovanje svih uključenih strana, a time i igrača i kolega.

Predstavite ovaj primjer stripom u kojem u sličnim kontekstima, prvo s jednim igračem, a zatim s drugim, glavni sudija primjenjuje kodeks ponašanja na isti način (primjer nepristrasnosti glavnog sudije).

Posljednji predloženi primjer je sudija koji se absolutno mora suzdržati od komentiranja epizoda koje su se desile na terenu drugim kolegama, ovo je možda najrelevantniji primjer odanosti koji treba da prati sve odnose koje sudija zateže u okviru događaja, a posebno prema svojim kolegama. Podrška među kolegama nikada ne smije izostati, jer samo tako je moguće postići i sportski i prije svega ljudski rast (primjer odanosti među kolegama).

Predstavite ovaj primjer stripom u kojem sudija koji je svjedočio nečemu što se dogodilo drugom kolegi pokušava konstruktivno razgovarati o tome dajući punu podršku kolegi, a ne raspravljući o tome s drugima.

▪ Šta je Odanost?

Ciljevi učenja: Da biste bolje razumjeli fer-plej izražavajući tačke gledišta. AKTIVNOST: U razredu ili u manjim grupama razumjeti i razgovarati o sljedećim pitanjima.

- Da li se slažete sa svakom od ovih izjava? Zašto ili zašto ne?

“Fer-plej znači da poštujem svoje saigrače i svoje protivnike. Ponekad je teže igrati pošteno.”

„Trudim se da igram pošteno, odnosno da poštujem pravila. Ali u utakmici koju zaista želimo pobijediti, ponekad moramo napraviti taktičku grešku.”

“Fer-plej ne znači samo pridržavanje pisanih pravila, već opisuje ispravne stavove sportaša i sportistkinja i pravi duh u kojem se ponašaju

- Šta vi mislite da je smisao fer-pleja?

- Razgovarajte o nekim situacijama u kojima je teško slijediti duh fer-pleja. Napravite dvije liste sa primjerima odanosti s jedne strane i primjerima nepoštene igre s druge strane.

▪ **Takmičenje izazova**

Ciljevi učenja: Da biste bolje razumjeli fer-plej kroz igru i razgovor sa partnerom.

Aktivnost: Neka učenici pronađu partnera prilično jednake snage i sposobnosti. Partneri će jedni druge izazivati aktivnostima u kojima je ona/on dobra/dobar, kao što su skakanje, trčanje, ples ili gađanje golova.

Na kraju će partneri govoriti o sličnostima i razlikama između svojih sposobnosti koristeći ove izjave:

- Oboje smo zaista dobri u:
- Oboje moramo poboljšati naše:
- Ja sam bolji/a u:
- Ti si bolji/a u:

Razgovarajte u grupi: Zašto je važno da svaki od partnera ima jednake šanse da se pravično takmiči? Zašto su pravila važna za postavljanje poštenih takmičenja? Kako vam partner može pomoći da se poboljšate?

2. SVIJEST O POSTOJANJU PRAVILA

Pravila nam dozvoljavaju da živimo i igramo zajedno

Postepeno smo usvajali zakone kako bismo svima omogućili život u društvu. Mogli smo samo ponašati u skladu sa svojim interesom, gdje bi prevladao zakon najjačih, a na štetu najslabijih.

Stoga su usvojena pravila, zakoni, običaji, moralna pravila ili pravila života u društvu, ne da bi ograničili ljudske živote, već, naprotiv, da bi omogućili svim pojedincima da žive i da se zajedno razvijaju u društvu. Ovo također pomaže da se izbjegnu sebični stavovi u kojima bi svi djelovali bez brige o posljedicama koje bi njihovo ponašanje moglo imati na druge.

Pravila se mogu razlikovati

Iako je važno regulisati cestovni saobraćaj kako bi se izbjegao rizik od nesreća i omogućilo svakom od nas da sigurno putuje, pravila mogu biti veoma različita u zavisnosti od lokacije. Na primjer, u Velikoj Britaniji i mnogim njenim bivšim kolonijama vozimo lijevom stranom, dok na europskom, afričkom ili američkom kontinentu vozimo desnom stranom. Ograničenja brzine također variraju u zavisnosti od zemlje i vrste puta koji se koristi. Australski putokazi nisu iste boje i ponekad prikazuju životinje kojih u našoj zemlji nema.

Zato, da biste izbjegli nesreće, bolje je poznavati saobraćajna pravila koja važe u zemlji! U sportu i igrama, pravila su neophodna

Kako u sportu tako i u životu, važno je da svi znaju pravila igre. U školi možemo da igramo klikera na različite načine, ali je važno, da ne bi došlo do nesuglasica ili nepravde, da se svi složimo oko pravila (šta treba učiniti da se pobijedi, koja pravila se moraju poštovati?). Zahvaljujući zajedničkim diskusijama i pregovorima, djeca će shvatiti važnost pravila: pravila koja su zajedno definisana i odabrana će se primjenjivati na sve.

Svi bi trebali znati pravila

Bilo bi haotično kada bismo igrali fudbal ili košarku i rukama i nogama, kada bismo dozvolili igračima da jedni druge udaraju i guraju. Stoga se neophodno dogovoriti o primjeni pravila koja svima omogućavaju da igraju uz dobro razumijevanje i poštovanje. Pravila nisu napravljena da ograniče igrače, već da im dozvole da igraju zajedno, da dijele isti cilj, da se dogovore o tome šta je dozvoljeno ili ne i da se obavežu da će ih poštovati.

Različite prakse u zavisnosti od nivoa sposobnosti

Pravila istog sporta se mogu mijenjati u zavisnosti od takmičenja i na koga se odnose (mlađi ili stručni sportisti).

Amerikanci duže igraju košarku u NBA kako bi produžili predstavu i često pređu granicu od 100 poena, šutiraju iz daljine i postižu 3 poena jer su spretniji igrači.

Pravila se također mogu prilagoditi mlađim igračima kako bi se povećalo zadovoljstvo dok sigurno vježbaju, ali uz pridržavanje osnovnih pravila (npr. ne trčati s loptom, ne gurati protivnika...). Također je moguće ukloniti neka pravila koja su suviše teška za primjenu i koja bi spriječila angažman mlađih igrača (npr. pravilo „putovanja“ u košarci). Također, dužina igre, ali i dimenzije se mogu skratiti kako bi se uvažavale fizičke sposobnosti djece. Materijal se također može prilagoditi, mogu se koristiti manji koševi ili fudbalski golovi za lakše postizanje pogodaka.

Prilagodbe za promovisanje inkluzivnosti

Prilagođavamo se i društvu: glavni kolektivni sportovi su čak ustanovili varijante svog sporta, dozvoljavaju igranje u manjem broju ili igranje na otvorenom ili u zatvorenom, ovisno o vremenskim prilikama. Ovo je slučaj za 3x3 u košarci, odbojci na pijesku, ragbiju sa sedam igrača ili futsalu.

U košarci su dodana pravila kako viši igrači ne bi bili u prednosti (nisu mogli ostati više od 3 sekunde u zabranjenom prostoru protivnika, zabranjeno je dirati loptu iznad obruča...). Također, da bi se poboljšala spretnost i preuzimanje rizika, gol izbačen iz polja za 3 poena se računa kao 3 boda.

Konačno, bez obzira na sport, osnovna pravila ostaju ista jer se kroz njih igrači mogu izraziti, osjetiti emocije u igri, gdje su prava i dužnosti napadača i odbrambenih igrača izbalansirani, čuvajući neizvjesnost rezultata i zadovoljstvo igranja.

Potreba za sudijom

Ako se možemo korisno zabavljati poštujući pravila i samoodluku, može se desiti i da se pojedinac, kada je uključen u takmičenje, zanese ulozima i izgubi razumnost da poštuje pravila ili da kontroliše fizički angažman. Igrači daju odgovornost sudiji, zaduženom za provođenje dogovorenih pravila i zaštitu igrača.

Skale sankcija

Sudija nije tu da sankcioniše, već da dozvoli da se utakmica odigra!

Vremenom, sa iskustvom stečenim nakon nekoliko utakmica, sportski zakonodavci (oni koji pišu pravila) su uveli kazne kako bi odvratili igrače od kršenja pravila. Ove sankcije su različite u zavisnosti od težine prekršaja. Na primjer, jednostavna tehnička greška se često sankcioniše jednostavnim slobodnim udarcem ili OB (van igrališta), gdje se lopta potom daje protivniku.

Sankcionišu se i kontakti ili srednje ali ponavljaće greške: u košarci, eliminacija nakon 5 pojedinačnih faulova, ili sistematska slobodna bacanja nakon određenog broja timskih faulova, opomene u fudbalu, pokušaj penala u ragbiju.

Kada je kršenje pravila fizički, verbalni ili psihički napad, bilo koji oblik ozbiljnog nesportskog ponašanja ili bilo kakvo ponašanje koje se ne želi vidjeti u sportu općenito, sankcija je još ozbiljnija. Ovo može biti kazneni udarac, privremeno ili definitivno isključenje, sa ili bez zamjene igrača.

Zaključak

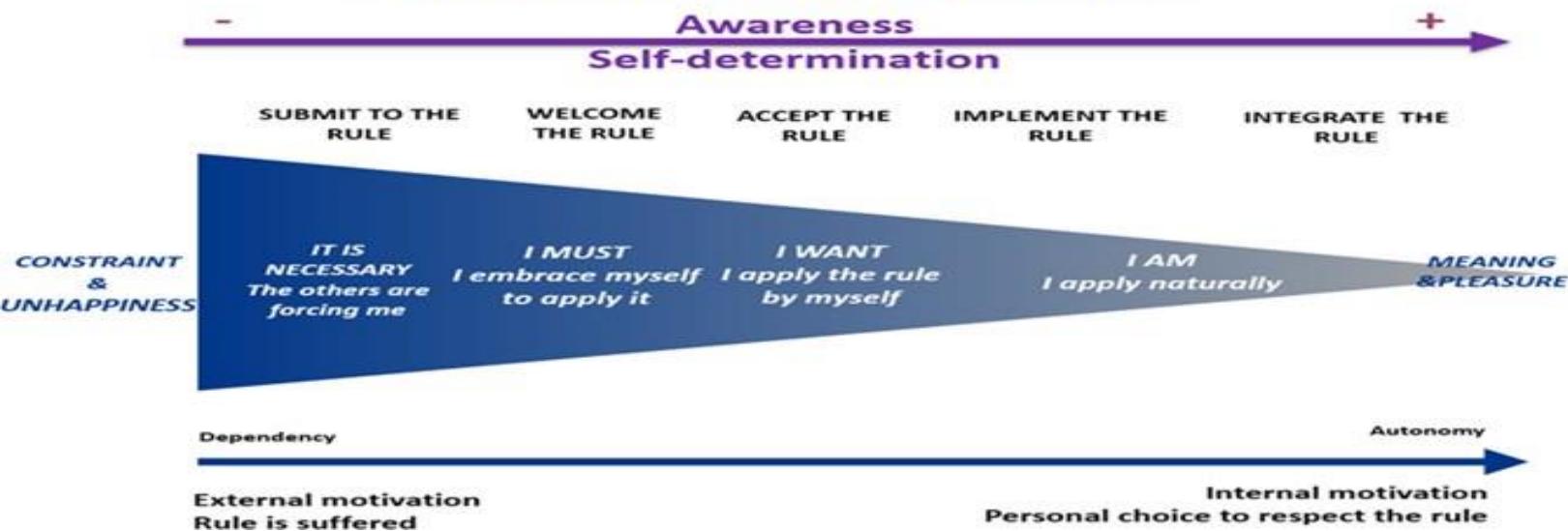
Pravila stoga daju okvir igre, osiguravaju vježbu i uvjeravaju igrače. Svi moraju znati, razumjeti i dijeliti pravila. Kroz svoju konstituciju ili prilagođavanje, pravila moraju svakome omogućiti da se sigurno izrazi u igri, sportu ili društvenom životu.

Sudija mora biti prepoznat od strane igrača, ali i gledalaca kao službenika zaduženog za poštovanje principa utakmice, kao i odgovornog za sigurnost igrača tokom takmičenja. On/ona se može osloniti na pravila i na to da ih svi znaju, kako bi izbjegao osporavanje odluka.

Tokom fizičkog vaspitanja, djeca dobijaju sve veću autonomiju i udaljavaju se od kontrole odraslih. Oni uče neophodna pravila za društveni život. Suočavanje sa pravilima i shvatanje njihove neophodnosti u sportu je prednost za razvoj života građana.

Umjesto da budu podvrgnuti pravilima, djeca treba da ih pozdrave, prihvate i ne vide kao ograničenje. Razumijevanje značenja i svrhe pravila omogućava im da se više zabave. Tada će sve bolje cijeniti fer-plej gestove igrača, npr. priznavanje njihovog faula ili vraćanje boda protivniku u tenisu.

Awareness of the rules



Vježbe

- "Pravila u životu" (tamo gdje pravila regulišu)

Ciljevi

Osvijestite učenike da:

- različite vrste pravila važe za svakoga u toku dana,
- ova pravila, koja nisu uvijek ista za sve, imaju smisao i omogućavaju regulisanje života u društvu.

Principi aktivnosti

Učenici opisuju školski dan, a zatim prepoznaju pravila, slična ili različita, koja se primjenjuju na svakog od njih u različito doba današnjeg dana.

Tačke na koje treba obratiti pažnju

1) Koja doba dana oni prepoznaju?

Buđenje, doručak, izleti, vrijeme u školi, ugostiteljstvo, prateće aktivnosti (sport, slobodno vrijeme, vannastavne aktivnosti itd.)

2) U kakvom okruženju se nalaze različita doba dana?

Dom (moj ili nečiji dom), ulica, autobus, auto, škola, klub, kantina,...

3) Prepoznajte pravila koja se odnose i važe za svaki kontekst (trenutak + okruženje)

Kućni red, školski red, saobraćajna pravila, klupska pravila...

4) Pokušajte pronaći značenje vezano za pravila

Zašto postoje ova pravila? Sigurnost, zajednički život, poštovanje... (u grupama od 3-4, svaka grupa raspravlja o pravilima trenutka u danu)

Napredak aktivnosti

KORAK 1

5min: napravite grupe od 3-5 učenika

10-15 min: svaka grupa crta friz s različitim vremenima u danu:

- identificirati doba dana;
- pozicionirati događaje u vremenu;

5 min: na frizu napišite nazine različitih mjesta (okruženja).

20-25 min: prepoznajte i napišite pravila koja se primjenjuju na različite događaje ili mjesta nacrtana ili ispisana na frizu.

KORAK 2

15 min: Uspostavljanje i prezentacija

Grupe slijede jedna dugu, prezentuju svoj friz ostalima i dovršavaju ono što ostale grupe nisu rekle ili predstavile

Prikaz toga da pravila ponašanja koja se odnose na sve mogu biti različita i prilagođena ovisno o:

- Lokacije (kuća, škola, ulica, prevozno sredstvo, kantina, sport itd.)
 - Vremena (ustajanje, odlazak u krevet, jelo, izlazak ili ne, itd.)
 - Konteksta (organizacija porodice, kultura, sin jedinac/kćerka jedinica ili velika porodica, itd.)
- 30 min: razmjena i debata.

Nastavnik pita učenike o korisnosti i značenju postojanja svakog pravila u izloženim sredinama/vremenima/kontekstu dana.

Kategorizujte pravila:

- Institucionalna pravila
- Saobraćajna pravila
- Porodična pravila
- Moralna pravila (poštovanje drugih, različitost, prava i dužnosti/jednakost djevojčica i dječaka,...)
- **Aktivnost Igra "Džokeri" i "Izazovi" sudi nekoliko sudija**

Ova igra je prilagodljiva različitim sportovima ili tradicionalnim

igrama. Ciljevi

* Zajedno sa učenicima izgradite i definišite 4 ili 5 važnih pravila odabrane igre ili sporta.

* Podijelite arbitražne zadatke među nekoliko arbitara kako biste:

- Smanjili pritisak na svakog sudiju (samo jedno pravilo po učeniku da se pridržava/zviždi/najavi);
- Prilagoditi odabrano arbitražno pravilo vještinama svake osobe;

- Dozvolite sudijama da preuzmu odgovornost, da se afirmišu i objave;
- Suočite svakog učenika sa poteškoćama u donošenju odluke i prihvatanju greške;
- Neka svaki učenik naizmjenično preuzme odgovornost za upravljanje pravilom.

Organizacija

Igrajte na sportskom terenu. Turnir se organizuje između nekoliko ekipa.

Na terenu: Uparuju se 2 ekipe, treća ekipa sudi utakmicu i vodi rezultat ili sat.

Korak 1: Uspostavite pravila

Učenici cijelog razreda zajedno definišu 4 ili 5 najvažnijih pravila sporta/igre koje će igrati po pojednostavljenim pravilima.

Primjer košarke:

- Pravilo 1: Ne kretati se s loptom u ruci (gospodin / gospođa „Hod“);
- Pravila 2: Nemojte odbijati loptu ili hodati s loptom van terena (gospodin/gospođa "Van");
- Pravilo 3: Nemojte zakačiti ili gurati protivnika (gospodin/gospođa "Kontakt");
- Pravilo 4: možete driblati koliko god želite jednom rukom kako biste napredovali s loptom, ali ako je zatim uhvatite s 2 ruke, više ne možete driblati (gospodin/gospođa "Driblanje");
- Pravilo 5: Poštujte vrijeme igre (gospodin/gospođa „čuvar vremena“) ili rezultat koji treba postići (gospodin/gospođa „zapisničar“).

Evolucija: Osnovna 4/5 pravila se mogu dopuniti ili specificirati nakon diskusije, a zatim i kolektivne odluke.

Korak 2: Raspodjela arbitraže

4 ili 5 učenika, iz iste ekipe, preuzimaju pravilo koje svaki od njih sudi. Mogućnost dodjele majica koje nose naziv pravila. Na primjer u košarci: Gospodin/gospođa "putuje", gospodin/gospođa "van granica" ...

Svaki sudija može imati predmet koji proizvodi drugaćiji zvuk koji se pripisuje pravilu kojim upravlja (zviždaljka, zvonce, zvečka, trougao... itd.). Tokom svakog perioda sportske igre, svaki učenik mora objaviti kršenje pravila (pravila izabrana sa učenicima) u vezi sa pravilom koje on vodi. Drugi sudija ne može zviždati za drugo pravilo.

Korak 3: „Izazov“

Kao i teniser, tim ima 1 izazov da ispravi odluku ako smatra da sudija pravi očiglednu grešku.

Korak 4: Džokeri (Promocija uspjeha)



Svaki tim posjeduje 4 džokera po utakmici. Igra se zasniva na odluci učenika-sudije i kako će tim osporiti, ili ne, njegovu/njenu odluku. Ako je sudija u pravu, igra se nastavlja normalno, ako nije, tim koji se svađa sa budalom može osporiti odluku. Nastavnik je tada odgovoran da zajedno sa učenicima odluči hoće li zadržati odluku i džokera ili ne. Sudija tada mora upotrijebiti džoker kartu svoje ekipe kako bi ispravio odluku.

Ako izazovni tim grieši, gubi džokera za sljedeću igru i više ne može izazivati budalu za utakmicu koja je u toku. Cilj učenja je naučiti osporiti očigledne greške, a ne sistematski se raspravljati sa sudijom.

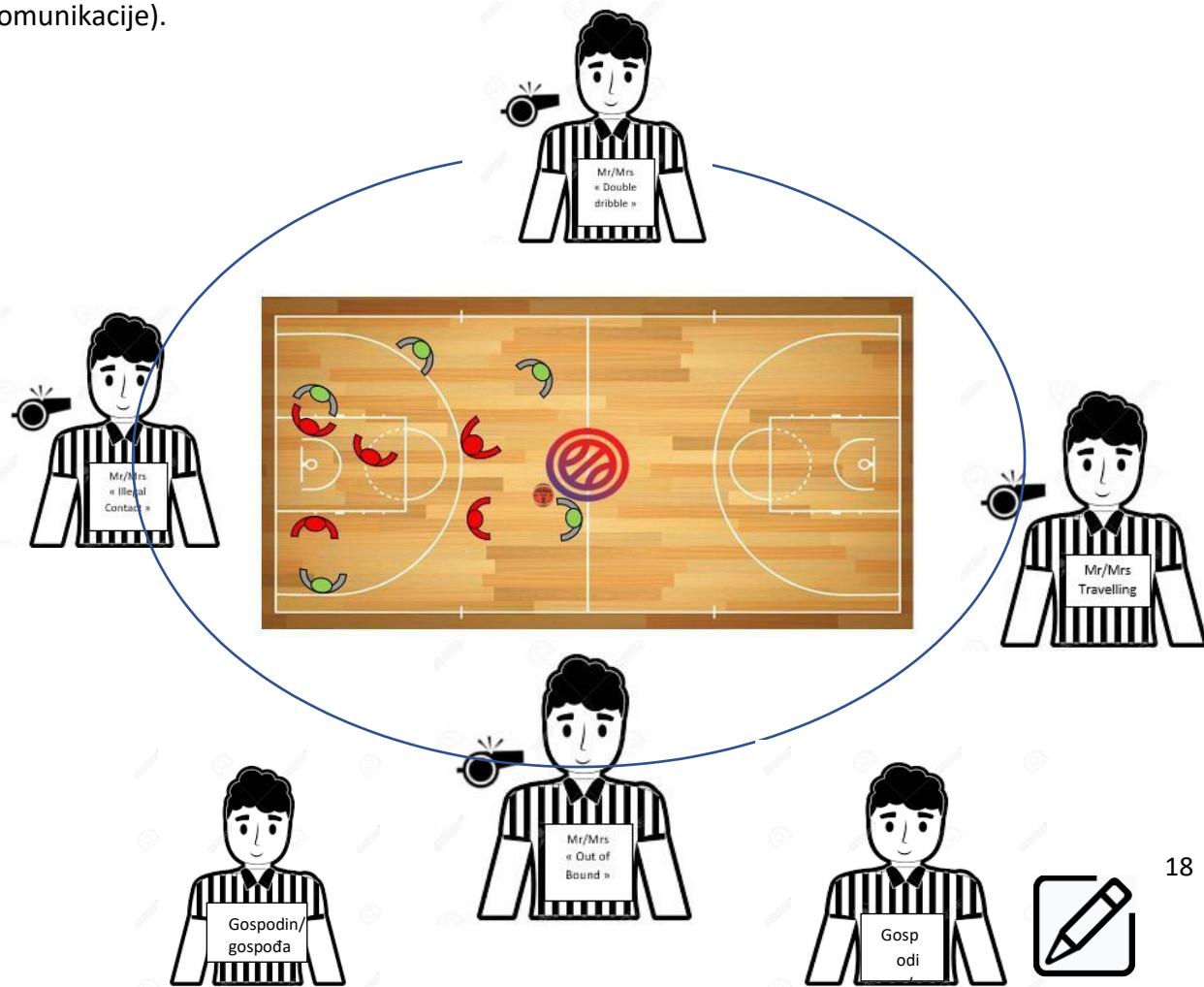
Ako tim nakon završetka svih utakmica, i dalje ima džokere, timu se dodjeljuju dodatni bodovi.

Na primjer:

- Tim zadrži sve svoje džokere: + 3 boda na tabeli;
- Više od polovine džokera, + 2 boda na rang listi... itd.).

Moguće evolucije:

- Dodijeliti nekoliko pravila istom sudiji;
- Delegirajte ulogu „odgovornog za igru“ na stručnog učenika;
- Džoker je izgubljen ako najava prekršaja nije svima jasna i razumljiva (poboljšanje komunikacije).



"Igre saradnje" ili "Kako prilagoditi pravila kako bi se pravičnost stavila u središte prakse"

Formula "igre saradnje" ima za cilj razjasniti situaciju sastanka koja je na pola puta između **sarad...nja**" i "takmiče...nje" kako bi promovisala posvećenost svih igrača kroz prilagođavanje pravila. Tokom igre, uvijek će biti prisutno takmičenje, postojat ćeće pobjednik i poraženi, ali uz očuvanje neizvjesnosti, privremenim prilagođavanjem određenih pravila sa ciljem da se "izbriše" razlika u nivou između dva tima. Dimenzija igre će biti pojačana davanjem nekog "gurkanja" i nudeći drugima "izazove" koje treba savladati. Ovo "rebalansiranje" će olakšati da se sva djeca uključe, uključujući i onu koja su se unaprijed povukla ili brzo odustala.

Ciljevi:

- Relativirajte rezultat dodavanjem zabavne dimenzije;
- Vratiti jednake mogućnosti upravljanjem heterogenošću 2 tima;
- Ojačati kolektivne strategije zasnovane na novom omjeru snaga povezanim s izvlačenjem kartica.

Materijali (Kartice):

- "POJAČANJE" kartice, koje jačaju moći jednog od dva tima;
- "KOČENJE" kartice, koje uzrokuju ograničenja u igri za jedan od dva tima.

**Organizacija:**

- Koristite u situaciji utakmice, tokom turnira...

- U utakmici, nakon definisanog vremena za igru ili čim nastupi neravnoteža (tj. 2 gola u gostima u fudbalu, 6 poena u gostima u košarci, ...), sudija interveniše i zaustavlja igru:

1. Postoje dvije opcije:

- a) Ekipa koji gubi u ovom trenutku bira da uzme karticu prednosti (pojačanje), ili da "zakoči" drugu ekipu. Ona zatim nasumično izvlači karticu.
- b) Vodeća ekipa bira da izazove sebe tako što će uzeti karticu "kočenje", ili olakšati akcije druge ekipe izvlačenjem za njih kartice "pojačanje".

2. Igra se zatim nastavlja uzimajući u obzir ovaj novi uslov.**Dizajniranje kartica:**

Izrada ovih kartica nije jednostavna. Izgrađuje ih ili nastavnik ili zajedno sa učenicima kreirajući aranžmane za pravila uz očuvanje logike igre i bitnih pravila aktivnosti. Na primjer, neće biti dozvoljeno igrati s loptom u ruci ako se igra fudbalska utakmica; u košarci, moć da se opasa igrač protivničke ekipe, karticom "pojačavanje", ne bi trebala biti dodijeljena ekipi koji gubi. Ove prilagodbe koje su dozvoljene ekipi (na određeno vrijeme) moraju omogućiti rebalans snaga poštujući duh igre:

- Olakšati bodovanje (npr.: povećati gol, spustiti koš, gol se računa dvostruko, ...);
- Učinite pravilo manje restriktivnim kako biste olakšali radnje u igri (ne kažnjavajte gaženje u košarci, dozvolite 2 skoka u tenisu, itd.);
- Igrajte u superiornosti / brojčanoj inferiornosti kako biste dali više izbora i moći jednoj od 2 ekipe.

Možemo također "priuštiti" i da ponudimo jednu ili dvije "šaljive" kartice, kako bismo unijeli puno smijeha u igru (igramo iz zadovoljstva što smo zajedno) tj. Na ovoj kartici vodeći tim mora "odigrati drugo poluvrijeme fudbala igra s rukama na glavi" ...)

3 moguća koraka za organizaciju igre:

- Kreirajte kartice "Pojačavanje" i "Kočenje";
- Igrajte eksperimentišući sa karticama;
- Razgovarajte o relevantnosti kartica i sagledajte posljedice njihove upotrebe (moguća otvorenost za koncepte pravičnosti, saradnje, svačijeg zadovoljstva, itd.).

Primjeri kartica za igru "kapitenska lopta".



Primjeri kartica za fudbal ili rukomet:



Naravno, razlozi za ove privremene adaptacije pravila moraju biti eksplisitni i preneseni učenicima.

U tome leži sva važnost debate koja se prethodno vodi u razredu: ne leži li interes bilo koje igre u činjenici da svako ima šansu da pobijedi?

Duh "igre saradnje" je podsticanje ulaganja svih učenika održavanjem interesa za igru i održavanjem neizvjesnosti u pogledu rezultata.

3. POŠTIVANJE ULOGE SUDIJE

Olimpijske vrijednosti

„Sport koji želimo“

Olimpijski pokret, koji je globalno priznat pokret, okuplja i ujedinjuje sve pojedince i organizacije inspirisane vrijednostima olimpizma. Prema riječima dr Thomasa Bach-a, predsjednika Međunarodnog olimpijskog komiteta „*Olimpizam je više od koncepta sporta. To je životna filozofija*“.

Stoga je olimpizam u svim svojim definicijama prikazan kao filozofija i način života koji ističe da ulaganje truda u sport donosi radost, davanje dobrog primjera također ima i obrazovnu vrijednost, a prije svega se moraju poštovati temeljna etička načela.

Olimpijski pokret prepoznaće nekoliko vrijednosti kao olimpijske vrijednosti koje spajaju sport, kulturu i obrazovanje kako bi promovisali pravilan i uravnotežen razvoj tijela, volje i uma.

Međunarodna olimpijska akademija (IOA) nastoji da posveti svijet sporta inspiraciji drugih i transformaciji njihovih života. U ovom globalnim nastojanjima, ne treba zaboraviti vrijednosti koje su svojstvene sportu. U borbi za poštovanje ljudskih prava u sportu/kroz sport, sportske organizacije širom svijeta marljivo rade na održavanju i provedbi sportskih vrijednosti i pravila kako bi se osigurao integritet sporta. Poštovanje osnovnih ljudskih prava je u svojoj suštini zasnovano na poštovanju svačijeg prava da se bavi sportom, da ima jednake mogućnosti i mogućnosti da se bavi sportom bez ikakve diskriminacije.

Poštovanje sudije znači poštovanje igre

“Poštovanje je stav pozitivne ocjene, prepoznavanje nečega, neke stvarnosti koja zaslužuje razumijevanje i pažnju.”

(Clifford i Feezell, 2010.)

Poštovanje sudija usko je povezano sa poštovanjem svih drugih pojedinaca na igralištu. Na kraju, poštovanje prema sudijama znači poštovanje prema samoj igri. Međutim, sudije ne samo da predstavljaju igru, već i olakšavaju učenje i usavršavanje, oni upravljaju cijelom igrom i nadgledaju kako bi igra bila ugodna, kao i pravedna i poštena. Oni komuniciraju i podučavaju sve uključene strane, od igrača, trenera do roditelja i gledalaca.

Sudije igraju važnu ulogu u očuvanju osnovnih vrijednosti sporta, a istovremeno brinu o tome da bude prisutna komponenta takmičenja. Još jedna ideja koja izgleda da ima ogroman uticaj na poštovanje sudijskih odluka, je porast tehnoloških inovacija. Uostalom, sudije su samo ljudi i kao i sva ljudska bića, skloni su greškama. Da li bismo onda trebali zamijeniti sudije modernom tehnologijom “Sudije roboti”? Neki vjeruju da bi to ubilo suštinu igre, jer mašine ne bi mogle da sačuvaju suštinske vrijednosti sporta.

Mašine ne bi mogle donositi odluke koje se svode na ljudske elemente igre, ne bi mogle odlučiti da li je igrač namjeravao saplesti protivnika, ili je išao za loptom pa je slučajno srušio protivnika. Iako postoje neki sportovi u kojima umjetna inteligencija može pomoći sudijama; i neki u kojima ljudsko oko nije u mogućnosti da vidi loptu ili udarac, još uvijek postoje oni sportovi koji se oslanjaju na sudije koje donose odluke kao ljudska bića. Sve u svemu, moderna tehnologija može i pomoći će sudijama da usavrše svoje vještine i rade na svojoj izvrsnosti. U zaključku, upotreba moderne tehnologije može pomoći sudijama u donošenju ispravne i poštene odluke, međutim još uvijek ima puno elemenata koje mašina ne može otkriti, poput umijeća i nedoličnog ponašanja.

Treba izbjegavati predstavu sudije kao nekoga ko kažnjava i kritikuje igrače i sve druge aktere na igralištu. To će na kraju stvoriti lošu percepciju sudije kao agresivne i uvredljive osobe. Treba napomenuti da na sudije mogu uticati različiti emocionalni elementi igre. Ovo ne znači da se nužno trebate složiti sa bilo kojom odlukom koju sudija doneće. Možete dovesti u pitanje odluku sudije, ali to mora biti urađeno u duhu uljudnosti. Svaka osoba uključena u samu igru ima pravo prigovora, preispitivanja i testiranja odluke, bez prozivanja i agresivnog ponašanja. Ako pokažete poštovanje prema odluci sudija, vaše će prigovore same sudije protumačiti kao vašu namjeru da poboljšate igru i pomognete im u njihovoј težnji za izvrsnošću.

Ukratko, nepoštovanje sudija znači nepoštovanje igre. Sljedeće može dati preporuke u podučavanju i uvođenju poštovanja prema ulozi sudije u igri:

- Ovlaštenje sudije je konačno;
- Sudije su ljudska bića i kao takvi su skloni greškama;
- Dovođenje u pitanje odluke sudije bi trebalo da dovede do usavršavanja same igre, ali to uvijek treba raditi u duhu uljudnosti;
- Poštujte sudije kao edukatore i tumače igre;
- I zapamtite: *Ne činite drugima ono, što ne biste željeli da oni čine vama!*

Vježbe

▪ (NE)PRAVEDNI SUDIJA

Trajanje: 45 minuta

Lokacija: sportska dvorana ili na otvorenom

Oprema: zavisno od sporta (fudbal, košarka, odbojka, rukomet itd.) Opis

aktivnosti:

Odaberite koji god timski sport koji odgovara datoј prilici. Podijelite učenike u dvije ekipe, dok ćete izabrati jednog učenika koji će preuzeti ulogu sudije. Uputite učenika kako da bude nepravedan sudija, da namjerno doneše niz loših presuda. Obratite posebnu pažnju na to kako bi se vaši učenici ponašali prema sudiji. Da li će učenici biti agresivni i koristiti psovke? Kako će se ponašati pobjednička ekipa? Da li će oni sami doći do sudije i ukazati na lošu odluku ili neće ništa učiniti?

Uputstvo za nastavnike:

Pokušajte da zapišete što više ovih primjera i pokušajte biti pedantni. Kada se utakmica završi, ponovo okupite svoje učenike i ukažite na njihovo dobro i loše ponašanje prema sudiji. Ekipa koja je poštovala autoritet sudije, a prigovorila na loše prosudbe na građanski način, na kraju će biti pobjednička ekipa.

Diskusija:

Razgovarajte sa svojim učenicima o pobjeđivanju i porazu u utakmici. Šta bi svako od njih trebao naučiti iz pobjede ili poraza u utakmici. Pitajte ih kako bi se osjećali da su pobijedili utakmicu na osnovu greške sudije. Da li bi se i dalje osjećali kao pobjednici? Pitajte da li bi ih poraz u utakmici, zbog loše prosudbe sudije demotivisao i da li bi na kraju krivili sudiju za svoj poraz?



Neobavezno: ako postoji mogućnost snimanja utakmice, možete organizovati gledanje snimka zajedno sa učenicima kako biste dodatno ukazali na loše ponašanje te kako se to moglo izbjegići.

▪ **POŠTUJTE PRAVILA IGRE**

Trajanje: 45 minuta

Lokacija: sportska dvorana ili

na otvorenom Oprema: šest

obruča, lopte Opis aktivnosti:

Obruče rasporedite po cijeloj dvorani ili terenu što dalje jedan od drugog, imajući na umu da tri obruča pripadaju jednoj ekipi. Postavite loptie na sredinu dvorane ili terena. Učenici su podijeljeni u dvije ekipe sa jednakim brojem igrača. Unutar svake grupe odaberite dva igrača kojima će biti dodijeljena uloga pljačkaša. Pobrinite se da protivnička ekipa ne zna ko su pljačkaši. Uputite učenike da se mogu kretati po cijelom terenu, ali ne smiju dodirivati lopte u obručima protivničke ekipe, već samo iz centra. Uputite pljačkaše da im je dozvoljeno da dodiruju i lopte sa centra i iz obruča protivničke ekipe. Cilj igre je ubaciti što više lopti unutar obruča.

Uputstva za nastavnika:

Obratite posebnu pažnju na to kako vaši učenici reaguju, posebno oni koji se ne ponašaju kao pljačkaši. Cilj ove aktivnosti je da nauči učenike da poštaju pravila igre. Nasilje, loše ponašanje i upotreba neprimjerenog govora se moraju ukoriti.

Diskusija:

Okupite svoje učenike i razgovarajte s njima o važnosti poštovanja svakog pojedinca u igri. Posebno naglasite potrebu da ostanete uljudni i da se ponašate na odgovarajući način poštujуći pravila igre. Naglasite važnost da ostanete dostojanstveni čak i ako ste izgubili utakmicu. Pitajte svoje učenike šta misle da je trebalo da urade drugačije i kako su doživjeli „pljačkaše“ u igri.

▪ **ZAMIJENITE ULOGE**

Trajanje: 45 minuta

Lokacija: sportska dvorana ili na otvorenom

Oprema: zavisno od sporta (fudbal, košarka, odbojka, rukomet itd.) Opis aktivnosti:

Organizujte utakmicu koja najbolje odgovara datoј prilici (fudbal, košarka, odbojkaška utakmica, itd.). Dodijelite posebne uloge svojim učenicima:

- Igrači;
- Sudije;
- Gledaoci.

Uputite svoje učenike da će mijenjati uloge svakih 15 minuta.

Uputstva za nastavnika:

Vodite računa o igri i ponašanju vaših učenika. U ovom slučaju treba da se ponašate kao nepristrasni posmatrač i ne treba da se obraćate svojim učenicima ili odgovarate na njihova pitanja. Pokušajte se držati van vidokruga što je više moguće. Zabilježite kako su se vaši učenici ponašali u svakoj ulozi koja im je dodijeljena.

Diskusija:

Kada se aktivnost završi, okupite svoje učenike i razgovorajte s njima kako su se osjećali u svakoj ulozi. Posebno pitajte učenike koji su preuzezeli ulogu sudije, kako su se osjećali u pogledu lošeg ponašanja gledalaca i igrača. Pokušajte dati predstavu o tome kakav je osjećaj biti u nečijoj koži, napominjući kako je sudijama teško da budu budni tokom cijele utakmice; i istovremeno slušati pritužbe igrača i gledalaca i ako je primjenjivo loše ponašanje.

4. Ljubaznost i komunikacija

“Efikasan timski rad počinje i završava komunikacijom”

Mike Krzyzewski

Učešće djece u sportskim aktivnostima poboljšava njihove komunikacijske vještine i dodatno pomaže u razvijanju otvorenijeg karaktera zasnovanog na njihovom dobrom ponašanju i pravilnom ponašanju. Također djeci daje osjećaj pripadnosti. Pomaže im da steknu nove prijatelje i izgrađuje njihovu društveni

krug izvan škole. Tokom trajanja sportske aktivnosti, različite koristi proizlaze iz efikasne interakcije kao i timskog rada među djecom. Mahaseth (2016) je izdvojio 5 pogodnosti koje se igračima nude kroz sportsku aktivnost: 1. razvoj samopoštovanja, 2. upoznavanje društvenih vještina, 3. sposobnost prihvatanja poraza, 4. disciplina i 5. timski rad. Te pogodnosti predstavljaju osnovnu ideju iza sportova koji promovišu fer-plej, kao i poštovanje u svim vrstama sportova.

Opšte značenje komunikacije uključuje ljudе koji međusobno komuniciraju kako bi prenijeli informacije. Dakle, njena uloga je veoma neophodna u sportu zbog njenog moćnog načina definisanja načina razmišljanja ljudi i efikasnog povećanja njihovog samopouzdanja. Zapravo, postoje mnogi oblici komunikacije kao što su verbalna/neverbalna komunikacija, govor tijela, maniri ponašanja i drugi međuljudski signali. Međutim, neformalne komunikacijske prakse među igračima poput jednostavne geste, palca gore, pljeskanja, rukovanja ili čak tapšanja po leđima mogu poboljšati razvoj nečijeg samopoštovanja, jer takve geste odražavaju međusobno razumijevanje i poštovanje. Također, odgovarajuća naknada od saigrača u kombinaciji sa timskim radom povećava i samopouzdanje i efikasnu interakciju, što takođe stvara čvršću vezu između njih.

Kao rezultat toga, komunikacija je od velike važnosti i igra vitalnu ulogu na sportskom terenu, jačajući timski duh, organizujući timske igrače, promovišući socijalnu inkluziju, disciplinu i poštovanje pravila bez izuzetaka. U suprotnom, loša komunikacija može izazvati razorne posljedice na mlade igrače. Tačnije, primjer Hanson et. al. (n.d.) dovode do zaključka da "*loša je komunikacija dovela do toga da se sportisti osjećaju pod stresom i nesposobnim da se nose s tim, jer smatraju da je njihovo okruženje kontrolisano i pod prevelikim pritiskom*,".

Komunikacijske vještine su, stoga, od suštinske važnosti jer trenutno mogu poboljšati ili oštetiti izvođenje. Na primjer, nekome nije tako lako pokušati objasniti neke misli ili prijedloge, a da ne bude pogrešno shvaćen. Ipak, članak Državnog univerziteta Arkansas (2018) navodi da su "*radionice efikasne komunikacije dio mnogih uspješnih atletskih programa, a treneri koji otvoreno komuniciraju sa svojim sportistima mogu modelirati učinkovitu interakciju govoreći direktno, pažljivo slušajući i cijeneći tuđa mišljenja*". Društveni uspjeh dolazi tek nakon efikasne komunikacije, a timski sportovi su poznati po tom važnom dijelu.

Štaviše, važnost ljubaznosti u sportu, prihvatanjem osjećaja i/ili misli drugih da se s njima nosi na odgovarajući način, čak i kada postoje sukobi. Praćenje pravilnog ponašanja ukazuje na komunikacijske vještine i manire koji rezultiraju disciplinom. Ljubaznost je važna i bitna vještina koja čini da postignemo svoje ciljeve u životu i poštujemo prava i etiku jedni drugih. Iz tog razloga, ljubaznost u sportu igra odlučujuću ulogu u postizanju ciljeva, organizacionih nivoa i izbjegavanju bilo kakvog nepristojnog ili neprimjerenog ponašanja.

Vježbe

Grupni sportovi ili aktivnosti pružaju djeci puno mogućnosti i pružaju im zdrav način života. Interakcija među djecom također igra odlučujuću ulogu u ovakvim vježbama, jer ona mogu upoznati znanja kroz sportsku igru. Također, važan dio igranja u timu je i prihvatanje discipline. Bavljenje sportom znači da se od djece očekuje da poštuju pravila, prihvataju odluke i razumiju da mogu biti kažnjeni za loše ponašanje. Zatim, postoji kategorija nekih posebnih aktivnosti za djecu i mlade koje im mogu pomoći da spoje znanje sa zabavom.

- **PROCJENA PRAVE IGRE**

Sudije su zamoljene da gledaju i procjenjuju pravu utakmicu. Od njih se traži da procijene samo određeni dio rada svojih kolega, koji se odnosi na komunikacijske vještine. Ocjenjivači (sudije koje ocjenjuju igru), treba da izvještavaju o radu sudija i da navedu primjere dobre i loše komunikacije tokom utakmice. Vođa treninga olakšava diskusiju i daje službena objašnjenja i smjernice.

- **VIDEO PRIMJERI PROCJENA**

Odabrani video zapisi, sa konkretnim primjerima iz raznih utakmica, se prikazuju sudijama. Sudije su zamoljene da daju svoje mišljenje. Vođa treninga olakšava diskusiju i daje službena objašnjenja i smjernice.

- **PISMENI TESTOVI**

Sudije su zamoljene da popune pismeni test sa pitanjima koja se odnose na određeni dio Pravilnika, smjernica i slučajeva vezanih za ponašanje učesnika i dužnosti sudija. Nakon evaluacije testova, voditelj treninga raspravlja o uobičajenim greškama koje su sudije imale u svojim rezultatima testa.

- **AKTIVNOSTI IGRE ULOGA**

Igre uloga su možda najprikladnija igra za djecu kako bi na zabavan način dublje razumjeli koju ulogu igra komunikacija. Konkretnije, u takvoj aktivnosti se predstavlja tema i tada izabrani vođa svake grupe mlađih mora efikasno sarađivati sa ostatkom ekipe. Vođa je taj koji je zadužen za ostatak ekipe, tako što intenzivno usmjerava svoju grupu da nosi i rješava sve probleme koji se pojave. U takvoj aktivnosti djeca imaju priliku iskusiti ulogu liderstva i saradnje među njima.

Ostale sportske aktivnosti za koje se može dokazati da su korisne i za djecu i za odrasle su:

- Fudbal
- Odbojka
- Košarka
- Ragbi
- Kriket
- Hokej

Sport pomaže djeci da razviju vitalne vještine timskog rada, kao što su jasna komunikacija, sposobnost primanja povratnih informacija, sposobnost da izraze svoje misli/mišljenja, da sarađuju i prilagode se potrebama okoline. Ovakvi timski sportovi jasno definišu važnost uloge komunikacije ne samo među igračima, već i među trenerima i sudijama, koji takođe imaju značajnu ulogu u tome. Te vrste zahtijevaju specifičan način razmišljanja koji se zasniva na inkluzivnosti i efikasnoj saradnji.

5. PREDANOST

Predanost je navikavanje na supstancu, koja omogućava emocionalne, mentalne ili fiziološke reakcije, može se opisati kao nesposobnost kontrolisanja svojih nagona pri odlučivanju hoće li izvršiti određenu radnju ili ne (Byun et. al. 2009).

Predanost znači da osoba uživa u tome da se posveti onome što radi i daje mu smisao. Osoba koja je svojim zalaganjem ostvarila svoje ciljeve postaje novi uzor na poziciji na kojoj hrabro uspijeva, kao primjer djeci i mladima oko sebe tako što podiže nivo njihove posvećenosti. To, zauzvrat, uspostavlja nove obaveze, a to se nastavlja ciklično.

Posvećenost sportista u sportu može se opisati kao; potpuno se bave sportom, svojim samopouzdanjem i trudom potpuno i mentalno proživljavaju situaciju na pozitivan način. (Lonsdale, ve ark., 2007).

Ono što vam se svida postaje navika ako se posvetite i volite. Razvijate se tako da vaša navika ne nestane; kada navika koju volite postane uspješna, ona služi kao primjer drugima, a navika koju ste stekli predanošu, postaje navika budućih generacija.

Većina ljudskih potreba su ili fiziološke ili psihološke. Većinu vremena, zadovoljenje psiholoških potreba zavisi od zadovoljenja fizioloških potreba (Cüceloğlu, 1992). U ovom

kontekstu, može se misliti da je zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba tokom vježbanja povezano sa sportskim angažmanom.

Dok potrebe variraju u zavisnosti od karakteristika ličnosti pojedinca, prikladnost aktivnosti potrebama pojedinca je veoma važna za učešće i kontinuitet/posvećenost pojedinca sportskim aktivnostima.

Dječije potrebe određuju njihov nivo posvećenosti. Ove potrebe mogu uključivati:

- fizički razvoj
- zdravlje
- razvijanje novih hobija, radoznalosti i vještina
- sticanje iskustva
- biti kreativan/a
- zadovoljavanje motiva autoriteta
- druženje
- uključenost
- zabavu
- oponašanje uzora
- društvene potrebe;
 - sticanje samopouzdanja
 - spremnost za isticanje
 - kompetencije
 - osjećaj pripadnosti
 - motiv za kontrolu
 - biti cijenjen/a od strane zajednice
 - biti uspješan/na
 - sticanje slave
 - stvaranje kruga prijatelja
 - takmičarski motiv
- psihološke potrebe;
- suočavanje sa stresom,
- bježanje od anksioznosti

Kao rezultat različitih sprovedenih studija, uočeno je da se predanost sportista sportu smanjuje kako stare. S tim u vezi, veoma je važno uspostaviti osjećaj odgovornosti kod djece, kako bi se u najranijoj dobi razvila predanost sportu.

Učenje i uživanje u igri imaju veoma važnu ulogu za mlade ljude da se bave sportom. Dakle, ne samo da će aktivnosti u kojima će naučiti i u kojima će uživati povećati predanost

mladih ljudi sportu, već će razviti njihovu ličnost i kreativnost i steći će osjećaj odgovornosti zahvaljujući svojim društvenim dobitcima.

Dok unutrašnji faktori motivacije igraju važnu ulogu u bavljenju sportom, predanosti tome i održavanju motivacije, eksterni faktori motivacije se obično vide kao okidač koji pokreće bavljenje sportom (Yilmaz, 2002).

Na primjer, djeca koja imaju poteškoća u društvenoj integraciji ili prihvatanju u zajednici, što se može smatrati vanjskim motivacijskim faktorima, moći će prevladati ove negativne aspekte u svom društvenom životu, zahvaljujući vještinama koje mogu steći u ulozi sudije.

Predanost je nezamjenjiv motiv za ljudska bića, kako bi bili uspješni i stekli samopouzdanje u predmetima koje imaju u cilju ili žele da imaju hobi. Čovjek mora osjećati predanost prema određenim stvarima kako bi zadovoljio vlastite motive.

Sklonost koja počinje radoznalošću osobe prema nekom predmetu pojačava se motivom predanosti, a pružanje zadovoljstva kasnije prerasta u naviku, što dovodi do toga da osoba postaje uspješnija u poslu.

Uspjeh je fenomen koji se postepeno razvija. Neuspjeh u prvom pokušaju ne znači da ćete uspjeti u sljedećim pokušajima. Pokušajte da učite, naučite da uživate, uživajte u želji da ponavljate, ponavljajte da vam to postane navika, učinite navikom da postanete predani, postanite posvećeni razvoju i uspjehu.

Kako ste posvećeni, vidjet ćete da se razvijate i tako ćete moći uspjeti u potpuno različitim predmetima, a da ne izbjegavate predanost da postignete svoje ciljeve.

Ljudi su skloni da instinkтивno probavaju nove stvari. Ovo se može povezati sa činjenicom da beba počinje puzati, a zatim počinje da hoda, uzastopnim pokušajima i predanošću. Osoba koja je instinkтивno radoznala o nekom predmetu, može postići uspjeh samo kroz predanost i posvećenost. Na primjer, dijete koje je zainteresovano da postane sudija bi moglo izgraditi novu karijeru za sebe, tako što će se pozabaviti potrebom da se istakne u društvu ili među svojim vršnjacima, ili da se njegov glas čuje na vrijeme uz zvižduk. Također, pojedinac koji uspije posvetivši se nekom predmetu će sebi dokazati da može biti uspješan i u sljedećim predmetima koji ga zanimaju.

Pojedinac koji ostvaruje određeni cilj motivom predanosti, jača svoju predanost da dođe do tačke u kojoj neće izgubiti svoj cilj i dalje ga razvija usavršavajući se i stvarajući nove metode istraživanja. U ovom slučaju on krči put ka većem stepenu razvoja i modernizacije u odnosu na postignuti cilj.

Baš kao što sportista treba da se posveti svojoj disciplini i da odradi trening na visokom nivou u zavisnosti od svoje discipline, u svrhu postizanja sportskog uspjeha, sudija mora biti u mogućnosti

da nagradi sportistu koji je predan svojoj disciplini, za njegove napore u fer-plej duhu. Ovo stvara strukturu u kojoj svi dobijaju, jačanjem i predanošću sportiste vlastitoj disciplini i naporima i predanošću sudije vlastitoj disciplini uz fer upravljanje.

Nemojte se predati, budite predani!

Vježbe

- Odradit ćemo trening meč kako bismo predali sljedeće priče o predanosti:
 1. Predanost ulozi sudije
 2. Predanost sportskom uspjehu
 3. Predanost timskom duhu
 4. Predanost fer-pleju
 5. Predanost pravilima

Vježbe u smislu gore navedenih tema će biti sljedeće:

- Sudije će doći na utakmicu i prije vremena definisanog u protokolu utakmice, propisno, po pravilima obučeni u svojoj ispeglanoj sudijskoj odjeći i time će pokazati „posvećenost ulozi sudije“
- Sudije će se okupiti prije utakmice, radi planiranja utakmice. Unaprijed će definisati pozicije kada će uspostaviti kontakt očima jedni s drugima i u vrijeme kada su u pozicijama suodlučivanja u toku utakmice, kada je lopta bliže drugom sudiji; prvi sudija će čekati drugog sudiju 0,5 sekundi. (Predanost timskom duhu i ulozi sudije)
- U slučaju pozicija o kojima samo prvi sudija može odlučiti, ali on/ona ne vidi jasno poziciju, drugi sudija će ga upozoriti malim znakom. (Predanost timskom duhu)
- U smislu pogrešne odluke linijskog sudije; protivnik će priznati da je lopta izvan terena, u isto vrijeme uz žestoki prigovor igrača (posvećenost fer-pleju) i iako su sudije primijetile grešku, prvi sudija će pokazati žuti karton igraču koji reaguje zbog njegove/njene pretjerane reakcije (posvećenost pravilima); tada će se reagujući igrač koji je dobio žuti karton izviniti sudiji i zahvaliti svom protivniku. (Predanost fer-pleju)
- Čak i kada postoji velika razlika u rezultatu, sudija će ostati fokusiran i koncentrisan. (Predanost ulozi sudije)

- Čak i ako je jedna ekipa daleko iza druge po rezultatu, igrači i treneri će se međusobno motivisati i podržavati svoju ekipu do uspjeha. (Predanost sportskom uspjehu i timskom duhu)

6. PRIHVATANJE GREŠKE

“Promašio sam više od 9000 šuteva u svojoj karijeri. Izgubio sam skoro 300 utakmica. 26 puta mi se vjerovalo da ću izvesti pobjednički šut i promašio sam. U životu sam mašio iznova i iznova i iznova; i zato sam i uspio”

Michael Jordan

Ovo čuveno spominjanje jednog od najpoznatijih sportista svih vremena, dokaz je da čak i veliki šampioni, bilo kojeg sporta, mogu pogriješiti. Ponekad presudni za konačan rezultat utakmice. Greška je osnova sistema učenja, ona se uči pokušajima i greškama. To se odnosi na sport, školu, međuljudske odnose, svakodnevni život, svuda gdje postoji prestižan cilj koji treba postići. Iz tog razloga trebamo djeci od malih nogu dozvoliti da griješte, dapače podsticati želju da pokušaju.

Štaviše, trebalo bi da nastavimo da gajimo svjesnost, da ako želite da postignete dobre rezultate, morate da pokušate i da možete pogriješiti prihvatanjem greške. Grijesiti kad si sam, grijesiti u javnosti, grijesiti jer smo dali sve od sebe, ali su nas uslovi doveli u tom trenutku do tog rezultata.

Međutim, s druge strane, nije slučajno što koncept prihvatanja greške nalazi široku primjenu čak i u školskom okruženju, gdje se već neko vrijeme počelo razmišljati o problemu greške kao aspektu ne samo negativnog, nego i pozitivnog značaja. Nastavnik, ukazujući na grešku, mora podržati učenika u razmišljanju o tome šta se dešava u njegovom umu dok uči. Nastavnik ima zadatak da svojim učenicima objasni da greška nije "grijeh" ili nešto dramatično i skandalozno, već pokretač obrazovnog procesa u koji su uključeni.

Vraćajući se u svijet sporta, pored razumijevanja valjanosti greške i koliko je figura instruktora važna u putu učenja koji prati odrastanje mlađih sportista, mora se uzeti u obzir i još jedna vrlo važna figura, a to je sudija.

U svim kategorijama i starosnim grupama, direktor utakmice igra ključnu ulogu u osiguravanju ispravnog napredovanja utakmice, osiguravajući usklađenost s pravilima igre. Međutim, uloga sudije je posebno važna kada su na terenu najmlađi igrači. S obzirom na nedostatak iskustva, mladim sportistima su potrebna stalna pojašnjenja i smislena objašnjenja pravila i njihove primjene. Sudija funkcija je dakle prije svega obuka za mališane koji se takmiče na terenu, a da pritom ostanu u okviru pravila koja određuju njihovu slobodu djelovanja. Sudija je, prije sudije i njegove figure, edukator, baš kao i instruktori/treneri, neophodan za komunikaciju sa najmlađima i prenošenje osnovnih vrijednosti sporta kojim se bave: poštovanje, pravila, odanost prema protivniku i, ne manje važno, podršku najmlađima na njihovom putu rasta baš kada pogriješe na terenu.

Uostalom, ako bolje razmislimo, figura sudije, zajedno sa figurom trenera, je jedina koja može službeno komunicirati sa mladim sportistima u različitim fazama zvanične utakmice.

Kao što je već spomenuto, sudija igra osnovnu ulogu u osiguravanju pravilnog vođenja utakmice. To je ono što pravila igre predstavljaju na terenu, a on je taj koji preuzima "odgovornost" da očuva sportski duh igre, da garantuje ispravan slijed događaja, da natjera sve komponente da mirno prihvate donesene odluke.

Sve to nije nimalo lako, pogotovo kada to mora da radi "ljudska" figura. Ljudska figura barem onoliko koliko i sportisti, treneri, roditelji koji utakmicu prate sa tribina.

Prečesto se sudija smatra savršenom figurom, koja uvijek može donijeti pravu odluku i umjesto toga može pogriješiti; i on može pogriješiti.

Kako treneri grijese izbacujući startni tim koji se pokazao neefikasnim, kako može pogriješiti teniser koji šalje udarac u mrežu, kako može pogriješiti košarkaš koji ne postigne lak koš ispod table, kako grijesi odbojkaš koji napada loptu u mreži bez protivničkog bloka.

Vježbe

Cilj 3 vježbe koje Italijanski odbojkaški savez predlaže za ovaj projekat je da se trasira put koji može pomoći mladim sportašima u redefinisanju koncepta greške. Pomozite im da pristupe grešci na drugačiji, konstruktivniji i pozitivniji način. Ali, što je još važnije, natjerajte ih da shvate da sve kategorije koje učestvuju u sportskim aktivnostima mogu pogriješiti, a u ove kategorije je uključena i figura sudije

Osnova sve 3 ponuđene igre je odbojka S3, varijacija igre odbojke za djecu do 12 godina koja uključuje manji teren i nižu mrežu. Općenito se S3 odbojka igra u verziji 3 na 3.

KARAKTERISTIKE I PRAVILA IGRE

- Veličina igrališta 9 X 4,5
- Visina mreže 2,00 m.
- Igrači na terenu 3 sa obavezom rotiranja servisa.
- Svaki tim mora imati minimalno 3 igrača i maksimalno 8/9.

Prilikom svake rotacije, igrač koji napusti teren mora se postaviti iza svojih saigrača čekajući svoj red.

Suđenje

To, zauzvrat, sprovode učenici.

Sudija zviždi za početak igre i prekide zbog nepoštovanja sljedećih pravila:

- Igrač ometa igru protivnika dodirujući mrežu.
 - Igrač zakorači na osnovnu liniju kada udari loptu.
 - Igrač dodirne loptu dva puta uzastopno
 - Igrač zaustavlja loptu u svojim rukama. Lopta je unutra ili van
- "Igra i sudija"

Ova vježba se izvodi za vrijeme odbojkaške S3 utakmice. Jednom od djece iz dvije ekipe je dodijeljena dvostruka uloga, igrača i sudije. Na kraju svake akcije, dijete koje je određeno kao sudija će proglašiti odluku o bodovanju. Protivnici će morati prihvati kakvu god odluku dijete doneće, čak i ako nije ispravna.

Dijete koje je izabrano za sudiju mora uvijek biti među onima koji igraju i ne može biti van igre. Nakon 5 odigranih akcija, dvostruka uloga igrača/sudije prelazi na drugo dijete, sve dok svi igrači iz 2 ekipe također ne odigraju ulogu sudije.

- "Sasvim suprotno"

Ova vježba se izvodi povodom odbojkaške S3 utakmice. Utakmicu sudi odrasla osoba koja će s vremenom na vrijeme donijeti odluku sudije suprotnu ispravnoj (npr. za izbačenu loptu reći da je unutar terena). Djeca znaju da će sudija uvijek donijeti "pogrešnu" odluku i stoga

članovi ekipe kojoj je poen pogrešno dodijeljen moraju ispraviti sudiju i "vratiti" poen protivnicima.

- **"Ko god izgubi, slavi"**

Ova vježba se također izvodi tokom odbojkaške S3 utakmice, samo što je vježba ovaj put fokusirana na „obrnuti“ rezultat. U ovoj vježbi, svaki poen koji je postigla jedna ekipa, povećava rezultat druge. Očigledno, greška ne smije biti dobrovoljna, pod kaznom dodjeljivanja boda ekipi koja ju je počinila. Kada jedna od dvije ekipe dostigne 15 bodova, gubi, automatski dajući pobjedu drugoj ekipi. U slučaju lopte, akcije ili sumnjivog izbora, ako neko prizna grešku, rezultat njegove ekipe će se smanjiti za 2 boda.

7. RAZUMIJEVANJE

Razumijevanje je jedna od najvažnijih ljudskih vrijednosti. Pomoglo bi nam da živimo u boljem svijetu, bez sukoba i predrasuda. Stavljajući se u kožu druge osobe, uvijek bismo bili sposobniji da pokažemo razumijevanje.

Svako od nas se našao u situacijama kada ne razumijemo određene postupke drugih ljudi. Također dobro znamo i kakav je osjećaj da nas drugi ne razumiju – nije baš ugodno, zar ne? Tek kada se suočimo sa nerazumevanjem, tada shvatamo da razumevanje nije dar i da svako od nas mora pokušati da ga postigne.

Lik sudije je često kritikovan, bez valjanih razloga. On postaje žrtva masovnog negativnog mišljenja o sudijama, uzrokovanog ovisnošću ljudi o omiljenim klubovima ili sportistima. Stavljajući se na mjesto sudije, osjetit ćete razumijevanje koje mu je potrebno, a predrasude će nestati.

Prije svega, sudija je ljudsko biće. Ima roditelje, djecu, osjećaje i snove, baš kao i mi. U mnogim slučajevima, to možda čak i nije njegova profesija. To može biti vaš nastavnik matematike, zubar ili vatrogasac koji spašava živote. Oni također učestvuju u humanitarnim igrama sa dobrim ciljem, zajedno sa vašim omiljenim sportskim zvijezdama. Zajedno jedu, smiju se i zabavljaju.

Da bi vam bilo jasnije, dat ću vam nekoliko jednostavnih primjera.

Počnimo odavde – u fudbalu, koliko ponavljanja je potrebno posmatraču sporta ispred TV ekrana kako bi procijenio kontroverznu situaciju? Ponekad, čak i nakon 3 ponavljanja iz bliza, ne možemo biti sigurni da li je lopta napustila teren, da li je došlo do prekršaja ili koji karton igrač treba dobiti. Pogledajmo sada perspektivu sudije, koji ima trenutak ili sekundu da donese ispravnu odluku dok svi sportisti, treneri i navijači bulje u njega očekujući da će biti u njihovoј

korist.

Drugi primjer se može dati sa simulacijama sportista. Svako od nas zna da su fudbaleri dobri glumci. U pokušaju da pomognu ekipi, mogu prevariti sudiju da dobiju penal ili crveni karton. Veoma je odgovorno i teško za sudiju, da u realnom vremenu, za nekoliko sekundi odluči da li je faul ili samo dobra gluma.

Veoma je važno zapamtiti da bez figure sudije nijedan sport ne bi bio moguć, jer u sportu postoje pravila i neko mora paziti na njihovo posmatranje.

Mnogi od vas su možda već u stanju da pokažu razumijevanje da figura sudije treba da mirno raditi i vidjeti poštovanje za njegov naporan rad. Razumijevanje može biti prvi korak ka eliminaciji mnogih predrasuda.

Vježbe

- **Fizičko zagrijavanje uz kviz o pravilima**

Tokom zagrijavanja, trener postavlja pitanja vezana za odbojkaška pravila. Onaj ko najviše odgovori, postaje sudija u vježbi 3. Na ovaj način, djeca će moći da nauče pravila i imat će nagradu za svoje znanje – zanimljivu poziciju uloge sudije, u kojoj do sada možda nisu bili. Ovo im je ujedno i prilika da pokažu buduće interesovanje za ovu poziciju. Da bi bili što realističniji i intrigantniji, potrebno je obezbijediti posebnu, prepoznatljivu majicu bez rukava i sudačku zviždaljku. Na ovaj način bi se igrači lakše stavili u sudijsku kožu.

- **Odbojka i sudijsko zagrijavanje**

U odbojci postoje 3 glavne vrste zagrijavanja - dodavanje, napad i servis. Grupa djece je podijeljena u dvije jednake grupe. U prvoj vježbi zagrijavanja, polovina grupe međusobno dodaje loptu, dok druga grupa prati nepravilnosti (na primjer nošenu loptu). Tada grupe mijenjaju svoje uloge i druga grupa postaju sudije.

Druge 2 osnovne vježbe zagrijavanja se izvode po istoj metodologiji. U napadu - imamo učesnike koji gledaju da li neko dodiruje mrežu dok napada, a drugi dio njih gleda da li lopta pada unutar kontura terena. Na servisnom zagrijavanju imamo učesnike koji paze na servisnu liniju i ostali koji prate linije terena.

- **Odbojkaška utakmica sa rotacijom sudija**

Pobjednik u vježbi 1 je prvi na poziciji sudije – igrač koji najbolje poznaje pravila. On je sudija tokom prve utakmice, pokazujući drugima kako da se nose sa ovim zadatkom. Na početku druge uakmice, svako ko postigne bod postaje sudija. Na ovaj način će svaki igrač moći proći kroz ulogu sudije. Imat ćemo rotaciju ekipe. Ako igrač postigne bod za ekipu A – postaje sudija. A ako sljedeći bod postigne igrač iz ekipе B, sadašnji sudija svoje mjesto mijenja s njim. Dakle, igrač se može rotirati iz ekipе A u ekipу B više puta. Ovo će osigurati nepristrasnost.

Stavlјajući igrače u sudijsku kožu, oni bi se mogli suočiti sa teškom situacijom i možda bi shvatili šta su predrasude i da je razumijevanje ono što je svakom sudiji ponekad potrebno.

Reference

- Ade, D., Ganiere, C., & Louvet, B. (2018). *Uloga sudije u nastavi fizičkog vaspitanja: iskustvo i motivacija učenika. Fizičko vaspitanje i sportska pedagogija.*
- Binder, D. (2007). *Nastavne vrijednosti: Priručnik za olimpijsko obrazovanje.* Lozana: Međunarodni olimpijski komitet.
- Clifford, C., & Feezell, R. M. (2010). *Sport i karakter: ponovno uspostavljanje principa sportskog duha. Sjedinjene Američke Države: Kinetika ljudi. Etika i sport.* (2002). e-biblioteka Taylor i Francis.
- Isidori, E., Muller, A., & Kaya, S. (2012). *Sudija kao edukator: Hermeneutičke i pedagoške perspektive. Fizička kultura i sport. Studije i istraživanje,* 5-11.
- Upravljanje sportskim olimpijskim organizacijama. (2020). Međunarodni olimpijski komitet.
- McFee, G. (2004). *Sport, pravila i vrijednosti: Filozofska istraživanja prirode sporta.* e-biblioteka Taylor i Francis .
- Priručnik za sportsku administraciju. (2019). Međunarodni olimpijski komitet.
- UNESCO. (2008). *Obrazovanje za sve do 2015. godine - Hoćemo li uspjeti?* UNESCO izdavačka kuća.
- "Spora Bağılılık Ölçeği"nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması (Gözde Sırgancı*/ Ebru Araç İlgar**/ Bekir Barış Cihan***)
- DRŽAVNI UNIVERZITET ARKANSAS. (2018). Važnost komunikacije u sportu. Izvor: <https://degree.astate.edu/articles/sport-administration/communication-in-sports.aspx>
- Hanson, B., 4x olimpijac, direktor i vodeći konsultant. (n.d.). Važnost komunikacije u sportu. Athlete Assessments.com Izvor: <https://www.athleteassessments.com/importance-of-communication-in-sports/>
- Mahaseth, H. (2016). 5 prednosti sporta za djecu. FONDACIJA NOVAK ĐOKOVIĆ. Izvor: <https://novakdjokovicfoundation.org/5-benefits-sports-kids/>



Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Odricanje od odgovornosti

Svi rezultati projekta „SPORT za PRAVILA – Dijeljenje pozitivnih vrijednosti kroz unapređenje uloge sudije“ realizovani su u okviru Evropskog programa „Erasmus plus kolaborativna partnerstva u oblasti sporta“.

Šifra projekta: 623055-EPP-1-2020-1-IT-SPO-SCP.

Podrška Evropske komisije za izradu ove publikacije ne predstavlja odobravanje sadržaja, koji odražavaju samo stavove autora, i Komisija se ne može smatrati odgovornom za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u njoj.



Open Educational Resources